

KEVIN MEKENA, DIREKTOR SEKTORA ZA NAFTU I GAS U KOMPANJJI AUTENTIKS

SRBIJA POSTALA LIDER U EVROPI

Kako program markiranja u Srbiji ocenjuje jedan od direktora kompanije koja proizvodi nanomarkere. Kakva su iskustva drugih zemalja u primeni ovakvog načina kontrole tržišta naftnih derivata. Zbog čega je Srbija jedina evropska zemlja koja koristi markere za gorivo

Od 1. februara u Srbiji je počelo markiranje goriva kao nov način kontrole trgovine naftnim derivatima. Zasniva se na tome da se u sve gorivo koje legalnim putem dolazi na tržište dodaje specijalna supstanca – ta kozeriva nanomarker. Ako se pri kontroli na benzinskim pumpama utvrdi da u gorivu nema markera, ili ga nema dovoljno, to je znak da je ono došlo nekim neregularnim kanalima ili je u njega nešto dodato.

Jedan od osnovnih razloga za uvođenje ovog sistema je sprečavanje mahinacija kojima su pojedini trgovci izbegavali plaćanje PDV-a i akcize. Rezultati su se pokazali već u prvih nekoliko meseci primene programa jer se u državi ni budžet silio čak 35 miliona evra više nego u istom periodu prethodnih godina. O tim rezultatima, kao i drugim aspektima markiranja, razgovarali smo sa Kevinom Mekenom, jednim od direktora američke kompanije Autentiks koja pritenom najsavremenije nanotehnologije proizvodi marker.

Rezultati markiranja nisu iznenađili članove našeg tima, ali mislim da su mnogi drugi ostali iznenađeni koliko brzo se vide efekti ovog programa. Vrlo smo zadovoljni što rezultati koje je objavila Vlada ukazuju na veoma visok rast prihoda od akcize i poreza u Srbiji, što dokazuje koliko je program markiranja efikasan. Slična iskustva smo imali i u drugim zemljama. Obično rezultate vidimo jako brzo, već od trenutka objavljivanja programa i njegove prime-

ne kao zakonske obaveze. Postoje mnoge koristi od programa koje predstavljaju više od samog kvaliteta snabdevanja goriva. U mogućnosti smo da pomognemo tim zemljama da zasnaju ovaj program, povećaju prihode i da stanu na put organizovanom kriminalu koji je svakako nepoželjna pojava – ističe Kevin Mekena, direktor sektora za naftu i gas u kompaniji Autentiks.

Nema opasnosti po životni vek motora

Naravno, kao i mnoge druge stvari sa kojima se ljudi prvi put susreću, i markiranje je u početku izazvalo određene nedoumice i nepoznanice u javnosti, pa čak i nepoverenje kod nekih vozača koji nisu bili sigurni šta se time zapravo dobija. Neki su čak izražavali bojazan oko toga da li prisutstvo markera u gorivu na bilo koji način može uticati na rad motora i njegov životni vek. Ipak, razloga za brigu nema.

Što se tiče nepoverenja od strane distributera i vozača, postoji mnogo argumenata koji jasno pokazuju da markiranje ni na koji način ne proizvodi negativne posledice. Pre svega, markeri koje koristimo sadrže iste komponente kao i samo gorivo, a ne treba smetnuti s uma ni činjenicu da su oni prisutni u veoma malim količinama. Govorimo o odnosu jedan prema milijardu, što je red veličina kao kada biste ubacili kap vode u olimpijski bazen. Pored toga, imamo čvrste dokaze na osnovu brojnih testova koje smo sproveli. Recimo, od

2002. u SAD smo markirali goriva najvećih brendova i pre nego što je to gorivo pušteno na tržište, prošlo je različite testove, kako bismo se uverili da ne postoje negativni učinci. Sprovedena su laboratorijska ispitivanja kao i testiranja na vozilima u realnim uslovima, gde je u periodu od nekoliko meseci markirano i ne-markirano gorivo koristila flota taksi vozila. Dobljeni rezultati pokazali su da markiranje ni na koji način ne utiče na kvalitet goriva, niti može naštetiti zdravlju ljudi i životnoj sredini – kaže Mekena.

U Srbiji se program markiranja izvodi zajedno sa Tržišne inspekcije i konzorcijuma koji čine firma

Nanoinspekt, američka kompanija Autentiks, koja pravi marker, i srpski ogranak švajcarskog SGS-a. Stručnjaci SGS-a bave se dodavanjem markera u gorivo, a zajedno sa tržišnim inspektorima učestvuju u kontroli goriva. Mekena ne krije zadovoljstvo saradnjom sa SGS-om, a razlog više za to su i odlični re-

Dobri rezultati markiranja u Srbiji nas nisu iznenađili – Kevin Mekena, direktor sektora za naftu i gas u Autentiksu

Iskustva iz sveta

Prema rečima Kevin Mekene, markiranje se već više puta potvrdilo kao dobar metod kontrole tržišta naftnih derivata. Ono sprečava mahinacije na tržištu i obezbeđuje da trgovci izvršavaju svoje obaveze prema državi, odnosno plaćaju poreze i druge dažbine.

– Jako dobar primer efikasnosti markiranja je Kenja, gde vodimo program u partnerstvu sa švajcarskom kompanijom SGS još od 1988. godine. U toj zemlji, već u toku prve godine uspeši su da prikupe 70 miliona dolara dodatnih prihoda, što je velika svota novca za bilo koju državu, a posebno za siromašnu kao što je Kenja.

zultati koje je program markiranja dao u Srbiji.

Prema njegovim rečima, obeležavanje se u ovom trenutku sprovodi u 12 zemalja, od čega u većini radi SGS, dok su za kontrolu zadužene i državne inspekcije službe. Međutim, interesantno je to da je od tih 12 država samo naša iz Evrope, pa se nameće pitanje zašto je tako.

Da li markiraju druge evropske države

Činjenica je da i druge države u Evropi obeležavaju gorivo, ali na drugačiji način. One to čine pomoću boja. U Evropi se od 2002. koriste takozvani euro markeri za obeležavanje loz ulja, kako bi se utvrdilo da li se na pravi način koristi gorivo iz inostranstva. Mislim da

je razlog što jedino Srbija u ovom trenutku koristi naprednu tehnologiju, taj što ostatak Evrope još uvek nije shvatio da upotreba boja u te svrhe nije dovoljna. U poslednima sa našom se običu velike svote novca, tako da kriminalci postaju sve veštiji i koriste mnoge resurse, pa i one sofisticiranije. Mišljenja sam da je Evropa sada počela da shvata da boja ne predstavlja dovoljnu zaštitu za gorivo jer su kriminalci otkrili način kako mogu da je otklone. Recimo, ovogodišnji izveštaji medija govore da je čak četiri milijarde dolara izmisljeno zbog krijumčarenja goriva u Evropi. Zbog svega toga zaista smatram da je Srbija pionir i evropski predvodnik u implementaciji naprednije tehnologije koja koristi zaštićene nanomarkere koji uspevaju da ostanu za korak ispred kriminalaca – kaže Mekena i predviđa da će mnoge druge države uskoro stajati iza Srbije i slediti njen primer u sprovođenju ovog izuzetnog programa.

Dakle, sudeći po svemu do sada, čini se da je uvođenjem markiranja goriva država napravila odličan potez i da je obezbedila potpuno „čisto“ tržište naftnim derivatima. Obeležavanjem goriva sprečava se nelegalan promet naftnih proizvoda i suzbija se sivo tržište, čime se povećavaju prihodi, dok vozači mogu biti sigurniji da na benzinskim pumpama zaista dobijaju gorivo koje žele. ■

S.P.

I Evropa uvodi markiranje

Poučene pozitivnim iskustvima naše i drugih zemalja, mnoge države na Starom kontinentu pokazuju želju da slede naš primer u kontroli goriva.

– Neke evropske države se priključuju našem programu, a dobar primer je Velika Britanija, koje je konkretno imala problem u Severnoj Irskoj gde boje koje su korišćene za obeležavanje goriva, nisu dale željeni efekat. Upravo smo u postupku primene ovog programa koji će tamo omogućiti korišćenje savremenijeg markera. Tu su i neke druge evropske države koje nameravaju da započnu markiranje goriva i trenutno su u postupku dobijanja informacija i razpisivanja tendera kako bi uvele nove tehnologije – kaže Mekena.

KONTROLA TRŽIŠTA NAFTNIH DERIVATA

Otkrivene nove prevare

na pumpama

Tokom kontrola koje su deo sistema markiranja goriva, tržišna inspekcija je u avgustu i septembru zabranila prodaju više od pola miliona litara goriva koje u sebi nije imalo potrebnu koncentraciju markera, kojim se od ove godine obeležava sav benzin i dizel koji regularno stiže na tržište. Kontrole su počele u avgustu, i tog meseca je provereno preko sto benzinских pumpi, skladišta i transportnih sredstava. U septembru su timovi za kontrolu bili još aktivniji tako da je za prva dva meseca obavljeno više od 300 kontrola, pri čemu je analizirano preko 1.000 uzoraka goriva. Na 12 pumpi je zatečeno neregularno gorivo, i njima sada prete kazne koje idu do tri miliona dinara, uz zabranu rada do tri godine. ■

